

केरलपाठावलि:

संस्कृतम्

पञ्चमी कक्ष्या
संस्कृतविद्यालयानां कृते

KERALA READER

SANSKRIT

Standard - V
For Sanskrit Schools Only

Government of Kerala
Department of General Education

State Council of Educational Research and Training (SCERT) Kerala

2024

राष्ट्रगीतम्

जनगणमन अधिनायक जय हे
भारत भाग्यविधाता।
पंजाब सिन्धु गुजरात मराठा
द्राविड उत्कल बंगा।
विन्ध्य हिमाचल यमुना गंगा
उच्छलजलधितरंगा।
तव शुभ नामे जागे
तव शुभ आशिष मागे
गाहे तव जय गाथा।
जनगण मंगलदायक जय हे
भारत भाग्यविधाता
जय हे जय हे जय हे
जय जय जय जय हे।

प्रतिज्ञा।

भारतं मम राष्ट्रम्। सर्वे भारतीयाः मे भ्रातरः। अहं मम
राष्ट्रे स्निह्यामि। तस्य समृद्धायां नानाविधायां च पूर्विकसम्पत्तौ
अभिमानि च भवामि। तद्योग्यतां सम्पादयितुं सदा यतिष्ये
च।

अहं पितरौ गुरूंश्चादरिष्ये बहुमानयिष्ये च। विनयान्वित
एवाहं सदा सर्वैः सह व्यवहरिष्ये सर्वेषु प्राणिषु दयालुवर्तिष्ये
च।

मम राष्ट्राय राष्ट्रियेभ्यश्चाहं समर्पये स्वसेवाम्। राष्ट्रियाणां
योगक्षेमैश्वर्येष्वेवाहम् आत्मनस्तोषं कलयामि।

State Council of Educational Research and Training (SCERT)

Poojappura, Thiruvananthapuram – 695 012, Kerala.

Website: www.scertkerala.gov.in

Email: scertkerala@gmail.com

Phone: 0471-2341883, Fax: 0471-231869

Type setting and Layout: SCERT

First Edition: 2024

Printed at: KBPS, Kakkanadu, Kochi – 30

Department of General Education, Government of Kerala

प्रियच्छात्र!

पञ्चमकक्ष्यायाः संस्कृतपाठ्यपुस्तकं भवतां पुरतः प्रस्तूयते। कविता, कथा, चित्रकथा, विवरणं, सुभाषितानि इत्यादिभिः व्यवहाररूपैः सम्पुष्टं भवतीदं पाठ्यपुस्तकम्।

राष्ट्रीय-कौशल-योग्यता-प्रारूपम् (NSQF) सूचना-प्रौद्योगिक-उपाध्यक्ष (ICT) पाठ्यपुस्तकेऽस्मिन् परिगणिताः सन्ति।

स्वतन्त्रवाचनाय, स्वतन्त्रचिन्तायै, सर्गवैभवाय च पुस्तकेऽस्मिन् अवसराः समाकलिताः। भाषायाः प्रयोगोपाधिमवगन्तुं तद्वारा रचनाप्रवर्तनेषु भागं ग्रहीतुं च पठनानुभवाः कक्ष्याप्रकोष्ठात् अवाप्तव्याः।

पुस्तकस्यास्य अध्ययनेन संस्कृतस्य विशालं लोकं प्रवेष्टुं प्रेरणा नूनं भविष्यतीति आशासे।

भवदीयः

डा. जयप्रकाश आर्. के.

निर्देशकः

राज्यशैक्षिकानुसन्धानप्रशिक्षणपरिषद्, केरलम्

TEXT BOOK DEVELOPMENT COMMITTEE
SANSKRIT - ORIENTAL - STANDARD - V

Advisor

Sri. Madhavan Pillai V., Associate Professor in Sanskrit (Rtd.)

Chairperson

Dr. Asok kumar N. K., Associate Professor of Sanskrit Nyaya,
Govt. Sanskrit College, Thiruvananthapuram.

Experts

Dr. Girish M. P., Assistant Professor of Sanskrit Jyothisha,
Govt. Sanskrit College, Thiruvananthapuram.

Sri. Sambhu Potty V., Associate Professor of Sanskrit Nyaya,
Govt. Sanskrit College, Thiruvananthapuram

Participants

Smt. Dhanya S. Venu, C R C C, BRC, Kayamkulam

Sri. Jayasankar G., Govt. U P S, Nilakkamukku, Thiruvananthapuram.

Smt. Rajeswari R., T M U P S, Maruthoorvattom, Cherthala, Alappuzha.

Smt. Sajana P. A., P M S A M U P S, Nellipparamba, O K Muri,
Vengara., Malappuram.

Smt. Suja P. S., B C G H S , Kunnamkulam, Trissur.

Sri. Sureshkumar S., B V U P S, Navaikkulam, Thiruvananthapuram.

Smt. Ameena S., G V H S S, Kadakkal, Kollam.

Sri. Sethumadhavan P., H S T, G V H S S, Makkarapparamba, Malappuram.

Sri. Sreenivasan P. K., G V H S S, Iravipuram, Kollam

Academic Coordinator

Sri. Jagadeesh K. T., Research Officer,
SCERT, Kerala, Thiruvananthapuram.

राज्यशैक्षिकानुसन्धानप्रशिक्षणपरिषद्, केरलम्
State Council of Educational Research and Training (SCERT)

विषयानुक्रमणिका

क्रमसंख्या	पाठस्य नाम	व्यवहाररूपम्	पुटसंख्या
प्रथमम् एककम् - साहित्यम्			
1.	गर्दभस्य मूर्खता	चित्रकथा	8 -14
2.	अमरकोशः	विवरणम्	15-18
द्वितीयम् एककम् - शास्त्रकौतुकम्			
3.	स्नेहनीडम्	कविता	20-24
4.	शास्त्रं हि महद् वरम्	विवरणम्	25-30
तृतीयम् एककम् - नैतिकम्			
5.	भवन्तु सोदराः सर्वे	कथा	32-40
6.	सुभाषितानि	सुभाषितानि	41-45

ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടന

ആമുഖം

ഭാരതത്തിലെ ജനങ്ങളായ നാം ഭാരതത്തെ ഒരു ¹[പരമാധികാര സ്ഥിതിസമത്വ മതേതര ജനാധിപത്യ റിപ്പബ്ലിക്കായി] സംവിധാനം ചെയ്യുവാനും അതിലെ പൗരന്മാർക്കെല്ലാം:

സാമൂഹ്യവും സാമ്പത്തികവും രാഷ്ട്രീയവും ആയ നീതിയും;

ചിന്തയ്ക്കും ആശയപ്രകടനത്തിനും വിശ്വാസത്തിനും മതനിഷേധം ആരാധനയ്ക്കും ഉള്ള സ്വാതന്ത്ര്യവും;

പദവിയിലും അവസരത്തിലും സമത്വവും;

സംപ്രാപ്തമാക്കുവാനും;

അവർക്കെല്ലാമിടയിൽ

വ്യക്തിയുടെ അന്തസ്സം ²[രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഐക്യവും അഖണ്ഡതയും] ഉറപ്പുവരുത്തിക്കൊണ്ട് സാഹോദര്യം പുലർത്തുവാനും;

സൗഹൃദം തീരുമാനിച്ചിരിക്കയാൽ;

നമ്മുടെ ഭരണഘടനാനിർമ്മാണസഭയിൽ ഈ 1949 നവംബർ ഇരുപത്തൊന്നാം ദിവസം ഇതിനാൽ ഈ ഭരണഘടനയെ സ്വീകരിക്കുകയും നിയമമാക്കുകയും നമുക്കു തന്നെ പ്രദാനം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു.

1. 1976 - ലെ ഭരണഘടന (നാല്പത്തിരണ്ടാം ഭേദഗതി) ആക്ട് 2-ാം വകുപ്പു പ്രകാരം “പരമാധികാര ജനാധിപത്യ റിപ്പബ്ലിക്” എന്നതിന് പകരം ചേർത്തത് (3.1.1977 മുതൽ പ്രാബല്യം).
2. മേല്പറഞ്ഞ ആക്ട് 2-ാം വകുപ്പു പ്രകാരം “രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഐക്യം” എന്നതിനു പകരം ചേർത്തത് (3.1.1977 മുതൽ പ്രാബല്യം).

प्रथमम् एककम् साहितीयम्

साहित्ये कथाः, कविताः, सुभाषितानि, विवरणानि इत्यादीनि
विविधानि व्यवहाररूपाणि सन्ति । तेषु कथा मनोरञ्जिका भवति । विवरणं
तु विज्ञानदायकं भवति । अस्मिन् एकके एकां चित्रकथाम्, एकं विवरणं च
पठामः ।

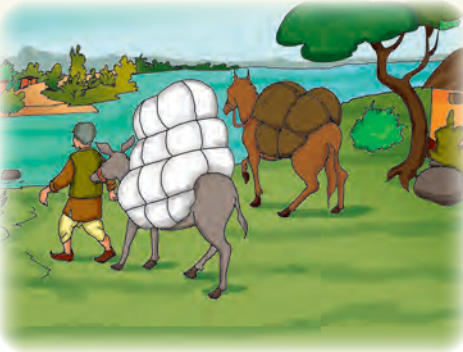
प्रथमः पाठः गर्दभस्य मूर्खता

भवन्तः बहवः चित्रकथाः पठितवन्तः खलु ?
चित्राणां साहाय्येन आशयं व्यक्ततया अवगन्तुं चित्रकथाः उपकुर्वन्ति ।
कथायाः मूल्यबोधनसामर्थ्यात् पञ्चतन्त्राद् उद्धृतामेकां कथां पठामः ।

एकस्मिन् ग्रामे कश्चन व्यापारी
आसीत् । तस्य द्वौ पशू आस्ताम्,
अश्वः गर्दभः च ।

तयोः पृष्ठयोः पण्यम् आरोप्य सः
प्रतिदिनं विपणिम् अगच्छत् । तत्र
गत्वा पण्यस्य विक्रयं करोति स्म ।

एकदा तेन अश्वस्य पृष्ठे शर्करायाः
गोणिकाः स्थापिताः आसन् । गर्दभस्य
पृष्ठे कार्पासस्य ग्रन्थयः च । मार्गे एका
नदी आसीत् ।

अश्वः अतिचतुरः आसीत् । सः
स्वामिना अदृष्टः भूत्वा नदीजले
एकवारं मज्जनं कृतवान् । तदा काश्चन
शर्कराः जले विलीनाः। तस्य पृष्ठस्य
भारः न्यूनः सञ्जातः च ।

गर्दभः तद् दृष्ट्वा एवम् अचिन्तयत्-
"किम्? अहम् अश्वमपेक्ष्य अल्पबुद्धिः
वा ?" इति । अनन्तरं सोऽपि जले
एकवारं मज्जनं कृतवान्।

परं किं जातम् ? तस्मिन् कार्पासे बहुजलं
पूरितम् अभवत् । तस्य भारः अधुना
अत्यधिकं वर्द्धितः च । एवम् अल्पबुद्धिः
गर्दभः स्वकर्मणि लज्जितः स्वयम्
अपमानितः च अभवत् ।

अन्धानुकृतिर्विपत्तये।

पदच्छेदः

गर्दभश्च - गर्दभः + च

अश्वमपेक्ष्य - अश्वम् + अपेक्ष्य

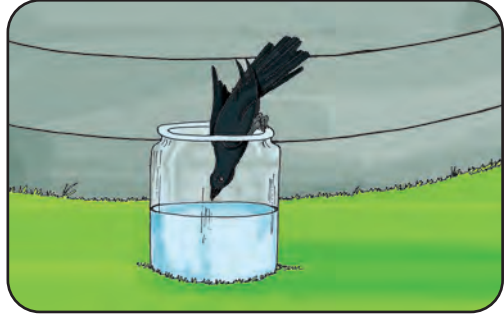
सोऽपि - सः + अपि

समानार्थकपदानि

अश्वः - हयः, वाजी, तुरगः, सैन्धवः।

पठनप्रवर्त्तनानि ।

अधो दत्तानि चित्राणि दृष्ट्वा कथां वदतु ।

चित्रं दृष्ट्वा उदाहरणानुसारम् एकवचन – द्विवचन – बहुवचनरूपाणि वदतु।

एकवचनम्।

द्विवचनम्।

बहुवचनम्।

उदा :-

अश्वः

अश्वौ

अश्वाः

मूषकः

.....

.....

.....

गर्दभौ

.....

.....

.....

सिंहाः

कोष्ठकात् उचितम् अक्षरं चित्वा पदं पूरयतु ।

(ग, का, पा)

१. व्या.....री ।

२. ....र्दभः ।

३. गोणि... ।

उदाहरणानुसारं कोष्ठकात् उचितपदं चित्वा पट्टिकां पूरयतु ।

(पिबति, शर्करा, हसति, जलम्, लिखति, नदी,
करोति, अश्वः, कार्पासः, गर्दभः, पठति, गायति)

नामपदानि।

क्रियापदानि।

व्यापारी

गच्छति

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

उदाहरणानुसारं वर्णविश्लेषणं करोतु ।

उदा :- बालः - ब् + आ + ल् + अः ।

काकः -

तातः -

उदा :- यत्र - य् + अ + त् + र् + अ ।

तत्र -

यथोचितं योजयतु ।

कार्पासः

नदी

अश्वः

गर्दभः

गोणिकाः

अनुबन्धः ।

धातु-पद-लकार-पुरुष-वचनानि।

आसीत्	–	अस् धातुः - परस्मैपदम् - लङ् - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।
गच्छति	–	गम् धातुः - परस्मैपदम् - लट् - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।
करोति	–	कृञ् धातुः - परस्मैपदम् - लट् - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।

अव्ययानां परिचायनम्।

च, अपि, इति, एवम्।

शब्दकोशः ।

पदम्	संस्कृतम्	മലയാളം	English
व्यापारी	विक्रेता	കച്ചവടക്കാരൻ	Merchant
पशुः	जन्तुः	മൃഗം	Animal
अश्वः	वाजी	കുതിര	Horse
गर्दभः	रासभः	കഴുത	Donkey
पण्यम्	क्रयवस्तु	ചരക്ക്	Commodity
आरोप्य	उपरि निधाय	കയറ്റിവെച്ചിട്ട്	Having placed upon
विपणी	वाणिज्यकेन्द्रम्	ചന്ത	Market
शर्करा	गुडः	പഞ്ചസാര	Sugar
गोणिकाः	चणसञ्चिकाः	ചാക്ക്കെട്ടുകൾ	Bunch of sacks
कार्पासः	कार्पासः	പഞ്ഞി	Cotton
ग्रन्थयः	भाण्डाः	കെട്ടുകൾ	Bundles
अतिचतुरः	अतिसमर्थः	വളരെബുദ്ധിയുള്ള	Very clever
मज्जनम्	निमज्जनम्	മുങ്ങൽ	Sinking
विलीना	लयम् उपगता	അലിഞ്ഞുചേർന്നു	Dissolved
पूरितम्	निर्भरम्	നിറഞ്ഞത്	Filled with

द्वितीयः पाठः अमरकोशः

पूर्वस्मिन् पाठे अश्वशब्दस्य समानार्थकानि पदानि ज्ञातवन्तः खलु ।
एतादृशानां समानार्थकपदानां समाहारः भवति अमरकोशः ।

आशयविनिमयोपाधिरेव भाषा । विश्वेऽस्मिन् अनेकाः भाषाः सन्ति ।
तासु प्राचीनतमा भाषा भवति संस्कृतम् । तत्रापि विविधानि साहित्यरूपाणि
सन्ति ।

भाषापठने पदार्थज्ञानाय बहवः निघण्टवः सन्ति । तेषु केचन नानार्थसूचकाः
केचन पर्यायपदसूचकाः च । अपरे अव्ययानाम् एकाक्षराणां च अर्थविवरणाय
लिखिताः भवन्ति ।

संस्कृतभाषाकोशेषु अमरसिंहेन विरचितः नामलिङ्गानुशासनं
नाम ग्रन्थः मुख्यः भवति । स एव अमरकोशः इति उच्यते । अमरसिंहेन
विरचितत्वात् अस्य इदं नाम प्राप्तम् । अस्मिन् ग्रन्थे त्रीणि काण्डानि सन्ति ।
अतः अमरकोशः त्रिकाण्डी इत्यपि नाम्ना प्रथितः भवति ।

ग्रन्थेऽस्मिन् कारिकारूपेणैव पदानां पर्यायाः प्रदत्ताः सन्ति ।

यथा - स्त्रियः सुमनसः पुष्पं प्रसूनं कुसुमं सुमम् ।

वृक्षो महीरुहश्शाखी विटपी पादपस्तरुः ।

प्रेमा ना प्रियता हार्दं प्रेम स्नेहः ।

पदच्छेदः।

उपाधिरेव	-	उपाधिः	+	एव।
विश्वेऽस्मिन्	-	विश्वे	+	अस्मिन्।
तत्रापि	-	तत्र	+	अपि।
इत्यनेन	-	इति	+	अनेन।
कोशोऽयम्	-	कोशः	+	अयम्।
स एव	-	सः	+	एव ।
कारिकारूपेणैव	-	कारिकारूपेण	+	एव

धातु-पद-लकार-पुरुष-वचनानि

सन्ति - अस् धातुः - परस्मैपदम् - लट् - प्रथमपुरुष - बहुवचनम्।

भवन्ति - भू धातुः - परस्मैपदम् - लट् - प्रथमपुरुष - बहुवचनम्।

पठनप्रवर्तनानि ।

चित्रं दृष्ट्वा पट्टिकातः समानपदानि चित्वा वदतु लिखतु च ।

(शाखी, पुष्पम्, विटपी, कुसुमम्, तरुः, सूनम्)

पाठभागं पठित्वा क्रियापदानि चित्वा वदतु लिखतु च ।
किं गणे न अन्तर्भवति ? वदतु लिखतु च ।

उदा :- काननम्, सलिलम्, अटवी, विपिनम्।
सलिलम्।

- अ) विश्वम्, लोकः, जगत्, स्नेहः।
आ) कीर्त्तिः, प्रसिद्धिः, प्रशस्तिः, प्रगतिः।
इ) महीतलम्, भूमिः, अचला, महीरुहः।

अधो दत्तपदानाम् अर्थं शब्दकोशं निरीक्ष्य वदतु लिखतु च ।

बहवः, विरचितः, प्रथितः, निघण्टवः अटवी ।

उदाहरणानुसारम् अधो दत्तानां सन्धिच्छेदं लिखतु।

तत्रापि - तत्र + अपि ।

कुत्रापि - ..... + ...

अत्रापि - ..... + ...

पदप्रश्नः।

ल	तः	थि	प्र	हः
त्रि	सू	न्थः	सिं	म
का	नम्	र	प	ही
ण्डी	म	भा	षा	रु
अ	न्ति	व	भ	हः

- क. अमरकोशस्य अपरं नाम किम् ?
 ख. 'पुष्पम्' इति पदस्य समानपदं किम् ?
 ग. 'भू' धातोः प्रथमपुरुष बहुवचनरूपं किम्?
 घ. अमरकोशस्य कर्ता कः?
 ङ. आशयविनिमयस्योपाधिः का ?
 च. 'प्रसिद्धः' इति पदस्य समानपदं किम् ?
 छ. 'वृक्षः' इति पदस्य पर्यायपदं किम् ?

अनुबन्धः ।

भू (सत्तायां) धातोः परस्मैपदी लट् । (भ्वादि)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भवति	भवतः	भवन्ति
मध्यमपुरुषः	भवसि	भवथः	भवथ
उत्तमपुरुषः	भवामि	भवावः	भवामः ।

अस् (भुवि) धातोः परस्मैपदी लट् । (अदादि)

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अस्ति	स्तः	सन्ति
मध्यमपुरुषः	असि	स्थः	स्थ
उत्तमपुरुषः	अस्मि	स्वः	स्मः ।

शब्दकोशः ।

पदम्	संस्कृतम्	മലയാളം	English
अटवी	वनम्	കാട്	Forest
बहवः	अनेके	ധാരാളം	Many
निघण्टवः	कोशग्रन्थाः	കോശഗ്രന്ഥങ്ങൾ	Dictionaries
अपरे	इतरे	മറ്റുള്ള	Others
विरचितः	लिखितः	എഴുതപ്പെട്ടത്	Composed/written
प्रथितः	प्रसिद्धः	കേൾവിക്കേട്ട	Reknowned

द्वितीयम् एककम् शास्त्रकौतुकम्

प्राणिनां सर्वेषां सहजः स्वभावः भवति स्नेहः। तत्र मननशीलानां मानवानां स्नेहस्य किञ्चन वैशिष्ट्यं वर्तते । सः स्नेहः मानविकतायां तथा सहयोगे च अधिष्ठितो भवति। अस्य एककस्य प्रथमः पाठः एका स्नेहकविता भवति।

शास्त्रबोधः मानवकुलस्य अभिवृद्धये भवति। शास्त्रज्ञानां जीवनचरितानि अस्माकं प्रेरकाणि भवन्ति। तादृशात् एकस्मात् जीवनचरितात् उद्धृता एका घटना भवति अस्य एककस्य द्वितीयः पाठः।

तृतीयः पाठः स्नेहनीडम्

गतपाठभागे वयं स्नेहशब्दस्य समानार्थकपदानि पठितवन्तः किल ?
भवन्तः केषु केषु स्निह्यन्ति ?

जीविनां स्नेहः दया अनुकम्पा इत्यादिषु प्रसिद्धः कश्चित् गुणः भवति
स्नेहः। भेदभावेन विना सर्वान् स्नेहेन पश्येत्। स्नेहविषयमधिकृत्य बहवः कविताः
कथाः च भवन्तः श्रुतवन्तः खलु। तादृशीमेकां कवितां पठामः।

सौशील्यं यत्र वर्तन्ते
दया चैव समानता।
विलसन्ति सदा तत्र
स्नेहवर्णाश्च शोभया ॥

स्नेहो ह्येकधनं भूमौ
विश्वकल्याणकारकः।
वसामः स्नेहनीडेऽस्मिन्
भावयित्वा परस्परम्॥

अयं श्रेष्ठो ह्ययं नेति
भेदभावमतिं विना ।
भवामो वयमत्यन्त -
स्नेहसान्द्रसुमानसाः ॥

पदच्छेदः।

स्नेहनीडेऽस्मिन्	- स्नेहनीडे + अस्मिन्
श्रेष्ठो ह्ययम्	- श्रेष्ठः + हि + अयम्
वयमत्यन्तम्	- वयम् + अत्यन्तम्
नेति	- न + इति
चैव	- च + एव
स्नेहवर्णाश्च	- स्नेहवर्णाः + च

विग्रहपदानि।

सौशील्यम् – शोभनं शीलं यस्य सः सुशीलः। तस्य भावः सौशील्यम्।
स्नेहवर्णाः – स्नेहस्य वर्णः स्नेहवर्णः ते स्नेहवर्णाः।
स्नेहनीडम् – स्नेहस्य नीडं स्नेहनीडम्।
भेदभावमतिम् - भेद एव भावः भेदभावः भेदभावस्य मतिः भेदभावमतिः ताम्।

अन्त-लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि ।

अयम् – मकारन्तः- पुलिङ्गः- इदं शब्दः - प्रथमा - एकवचनम् ।
मतिम् – इकारन्तः - स्त्रीलिङ्गः - मति शब्दः - द्वितीया - एकवचनम् ।

अमरकोशः।

नीडम् – कुलायो नीडमस्त्रियाम् ।

हृदयम् – चित्तन्तु चेतो हृदयं स्वान्तं हृन्मानसं मनः ।

भूमिः – भूर्भूमिरचलानन्ता रसा विश्वम्भरा स्थिरा

धराधरित्री धरणिः क्षोणीर्ज्या काश्यपी क्षितिः।

धातु-पद-लकार-पुरुष-वचनानि ।

वर्तन्ते – वृत् धातुः - आत्मनेपदम् - लट् - प्रथमपुरुष - बहुवचनम्।

वसामः – वस् धातुः - परस्मैपदम् - लट् - उत्तमपुरुष - बहुवचनम्।

विलसन्ति – वि उपसर्गपूर्वकः लस् धातुः - परस्मैपदम् - लट् - प्रथमपुरुष - बहुवचनम्।

भवामः – भू धातुः - परस्मैपदम् - लट् - उत्तमपुरुष - बहुवचनम्।

पठनप्रवर्त्तनानि।

कवितां सतालमालपतु ।

शब्दकोशस्य साहाय्येन नूतनपदानाम् अर्थं वदतु लिखतु ।

नीडम् सौशील्यम् समानता सदा श्रेष्ठः

उदाहरणानुसारं वाक्यं योजयतु।

उदाः- पुष्पम् अस्ति । भ्रमराः सन्ति ।

यत्र पुष्पम् अस्ति तत्र भ्रमराः सन्ति।

नदी अस्ति । मीनाः सन्ति ।

मधुरम् अस्ति । पिपीलिकाः सन्ति ।

मालिन्यम् अस्ति । रोगाः सन्ति ।

अक्षराणि क्रमीकृत्य सार्थकं पदं लिखतु।

- क) स्ने म् नी ह ड
- ख) वि स न्ति ल
- ग) मा सु साः न
- घ) न स ता मा
- ङ) प स्प र म् र

व्याकरणविशेषः।

विना शब्दयोगे तृतीया स्यात्। पञ्चमीद्वितीये च।
भेदभावेन विना (तृतीया)
भेदभावात् विना (पञ्चमी)
भेदभावं विना (द्वितीया)

उदाहरणानुसारं वाक्यं लिखतु ।

उदा - जलेन विना मत्स्याः न जीवन्ति । (जलशब्दस्य तृतीयाविभक्तिः)

----- विना सा न पठति । (पुस्तकशब्दस्य द्वितीयाविभक्तिः)

बालिका ----- विना क्षीरं न पिबति । (शर्कराशब्दस्य तृतीयाविभक्तिः)

अनुबन्धः।

वि पूर्वक लस् धातोः परस्मैपदी लट् रूपाणि ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	विलसति	विलसतः	विलसन्ति
मध्यमपुरुषः	विलससि	विलसथः	विलसथ
उत्तमपुरुषः	विलसामि	विलसावः	विलसामः ।

दकारन्तः त्रिषु लिङ्गेषु समानः 'अस्मद्' शब्दः ।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अहम्	आवाम्	वयम्
द्वितीया	माम् - मा	आवाम् - नौ	अस्मान् - नः
तृतीया	मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः
चतुर्थी	मह्यम् - मे	आवाभ्याम् - नौ	अस्मभ्यम् - नः
पञ्चमी	मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्
षष्ठी	मम - मे	आवयोः - नौ	अस्माकम् - नः
सप्तमी	मयि	आवयोः	अस्मासु ।

शब्दकोशः ।

पदम्	संस्कृतम्	മലയാളം	English
नीडम्	कुलायम्	പക്ഷിക്കൂട്	Nest
सौशील्यम्	सत् शीलम्	നല്ലശീലം	Good habit
समानता	तुल्यता	തുല്യത	Equality
सदा	सर्वदा	എല്ലായ്പ്പോഴും	Always
विलसति	शोभते	ശോഭിക്കുന്നു	Shines
कल्याणकारकम्	मङ्गलकारकम्	മംഗളത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നത്	Auspicious
श्रेष्ठः	उत्कृष्टः	ശ്രേഷ്ഠമായത്	Esteemed
भेदः	भिन्नता	വ്യത്യാസം	Difference
विना	ऋते	കൂടാതെ	Without
सुमानसाः	सुचेताः	നല്ല മനസ്സുള്ളവർ	Noble heart

चतुर्थः पाठः शास्त्रं हि महद्वरम्

स्नेहमधिकृत्य पूर्वस्मिन् पाठे वयं पठितवन्तः खलु ? अधुना शास्त्रमधिकृत्य किञ्चित् पठामः।

चित्रे किं पश्यति इति वदतु।

भारते बहवः शास्त्रज्ञाः आसन् । तेषां सिद्धान्ताः लोके सर्वत्र आदृताः प्रथिताश्च । तेषु शास्त्रज्ञेषु श्रद्धेयः भवति सि. वि. रामन् महोदयः। तस्य शास्त्रपरीक्षणमधिकृत्य किञ्चन विवरणं पठामः।

एकदा यूरोप् देशात् महानौकया कश्चन भारतीयशास्त्रकारः प्रत्यागच्छति स्म। प्रत्यागमनवेलायां सागरं दृष्ट्वा तस्य मनसि सागरस्य नीलवर्णमधिकृत्य सन्देहः समजायत। सागरस्य नीलवर्णः कथं सम्भवतीति जिज्ञासया बहूनि परीक्षणानि अकरोत्। परीक्षणावसरे ततोऽप्यधिकाः सन्देहाः समभवन्। इन्द्रधनुः कथं जायते ? तस्मिन् सप्तवर्णाः कथं सम्भवन्ति ? इत्यादयः।

अन्वेषणोत्सुकेन तेन बहुभ्यः परीक्षणेभ्यः अनन्तरं ज्ञातमिदं “यद् अन्तरिक्षस्थजलकणिकासु सूर्यकिरणस्य प्रतिफलनं यदा भवति तदा नानावर्णाः संभवन्ति” इति। सिद्धान्तमिदं “रामन् प्रभावः” (Raman Effect) इति जगति प्रथितम्। तेन सि. वि. रामन् महोदयः नोबल् पुरस्कारेण आदृतः च अभवत्।

प्राचीनकाले भारते विविधशास्त्रशाखाः विकसिताः आसन्। तेषु खगोलशास्त्रम्, वास्तुशास्त्रम्, आयुर्वेदशास्त्रम् इत्यादीनि प्रमुखानि शास्त्राणि भवन्ति। खगोलशास्त्रे आर्यभटभास्कराचार्यौ, वास्तुशास्त्रे मयविश्वकर्माणौ, आयुर्वेदे चरकशुश्रुतवाग्भटाः च प्रसिद्धाः आचार्याः भवन्ति।

तथापि भौतिकशास्त्रज्ञः सि. वि. रामन् गणितशास्त्रज्ञः श्रीनिवास रामानुजः च भारतस्य आधुनिके वैज्ञानिकमण्डले प्रथमगणनीयौ शास्त्रकारौ अभवताम्।

पदच्छेदः।

इत्यादयः	-	इति + आदयः।
ज्ञातमिदम्	-	ज्ञातम् + इदम्।
सिद्धान्तोऽयम्	-	सिद्धान्तः + अयम्।
सम्भवन्तीति	-	सम्भवन्ति + इति।
ततोऽप्यधिकाः	-	ततः + अपि + अधिकाः

विग्रहः।

इन्द्रधनुः - इन्द्रस्य धनुः।

विविधशास्त्रशाखाः - विविधाः शास्त्रशाखाः।

प्रथमगणनीयौ - प्रथमतया गणनीयः प्रथमगणनीयः तौ।

अमरकोशः।

सागरः -	समुद्रोऽब्धिरकूपारः पारावारः सरित्पतिः। उदन्वानुदधिः सिन्धुः सरस्वान् सागरोऽर्णवः।।
जलम् -	आपः स्त्री भूमिर्वावारि सलिलं कमलं जलम्। पयः कीलालममृतं जीवनं भुवनं वनम्।

इन्द्रधनुषि विद्यमानाः सप्तवर्णाः।

रक्तवर्णः
नारङ्गवर्णः
पीतवर्णः
हरितवर्णः
नीलवर्णः
जम्बूवर्णः
नीललोहितवर्णः

पठनप्रवर्तनानि।

पाठभागं सम्यक् पठित्वा रामन् प्रभावः इति विषयमधिकृत्य चर्चा करोतु।

सूचनानुसारम् अध्यापकसाहाय्येन जीवनचरितं रचयतु।

सूचना: - नाम - चन्द्रशेखरवेङ्कटरामः, जननम् - 1888 (१८८८),
नवम्बर् 7 (७), जन्मदेशः - तिरुच्चिरप्पल्लि, भार्या - लोकसुन्दरी
अम्माल्, पुरस्कारः - भौतिकशास्त्रस्य नोबल् पुरस्कारः 1930 (१९३०),
भारतरत्नम् 1954 (१९५४), मृत्युः- 1970 (१९७०) नवम्बर् 21 (२१)

कोष्ठकात् उचितं पदं स्वीकृत्य मञ्जूषायां लिखतु।

(नीललोहितवर्णः, नारङ्गवर्णः, नीलवर्णः, पीतवर्णः, रक्तवर्णः, जम्बूवर्णः, हरितवर्णः)

भारतीयशास्त्राणां शास्त्रकाराणां च नामानि यथोचितं योजयतु।

शास्त्राणि	शास्त्रकाराः
खगोलशास्त्रम्	चरकः
भौतिकशास्त्रम्	आर्यभटः
गणितशास्त्रम्	मयः
आयुर्वेदशास्त्रम्	सि. वि. रामन्
वास्तुशास्त्रम्	श्रीनिवासरामानुजः

उदाहरणानुसारं पट्टिकां पूरयतु ।

(भवति, अगच्छत्, क्रीडति, आसीत्, पठति, अस्ति, अभवत्, गच्छति,
अक्रीडत्, अपठत्)

लट्	लङ्
उदा :- भवति	अभवत्

उदाहरणानुसारं यदा-तदा उपयुज्य वाक्यं योजयतु।

उदा: - सूर्यः उदयते ।

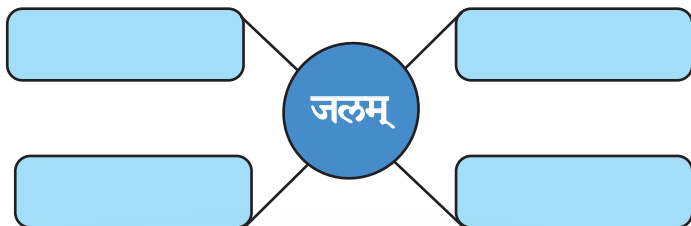
अन्धकारः नश्यति।

यदा सूर्यः उदयते तदा अन्धकारः नश्यति।

१. अध्यापकः कक्ष्यां प्रविशति।
छात्राः उत्तिष्ठन्ति।
२. श्याममेघाः आगच्छन्ति।
मयूराः नृत्यन्ति।

मञ्जुषातः उचितपदं स्वीकृत्य पदसुर्यं पूर्तीकरोतु ।

(आपः, गगनं, सलिलम्, पयः, आकाशः, वारि)

अनुबन्धः ।

धातुरूपाणि

भू (सत्तायां) धातुः परस्मैपदी लङ् (भ्वादि)।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभवत्	अभवताम्	अभवन्
मध्यमपुरुषः	अभवः	अभवतम्	अभवत
उत्तमपुरुषः	अभवम्	अभवाव	अभवाम्।

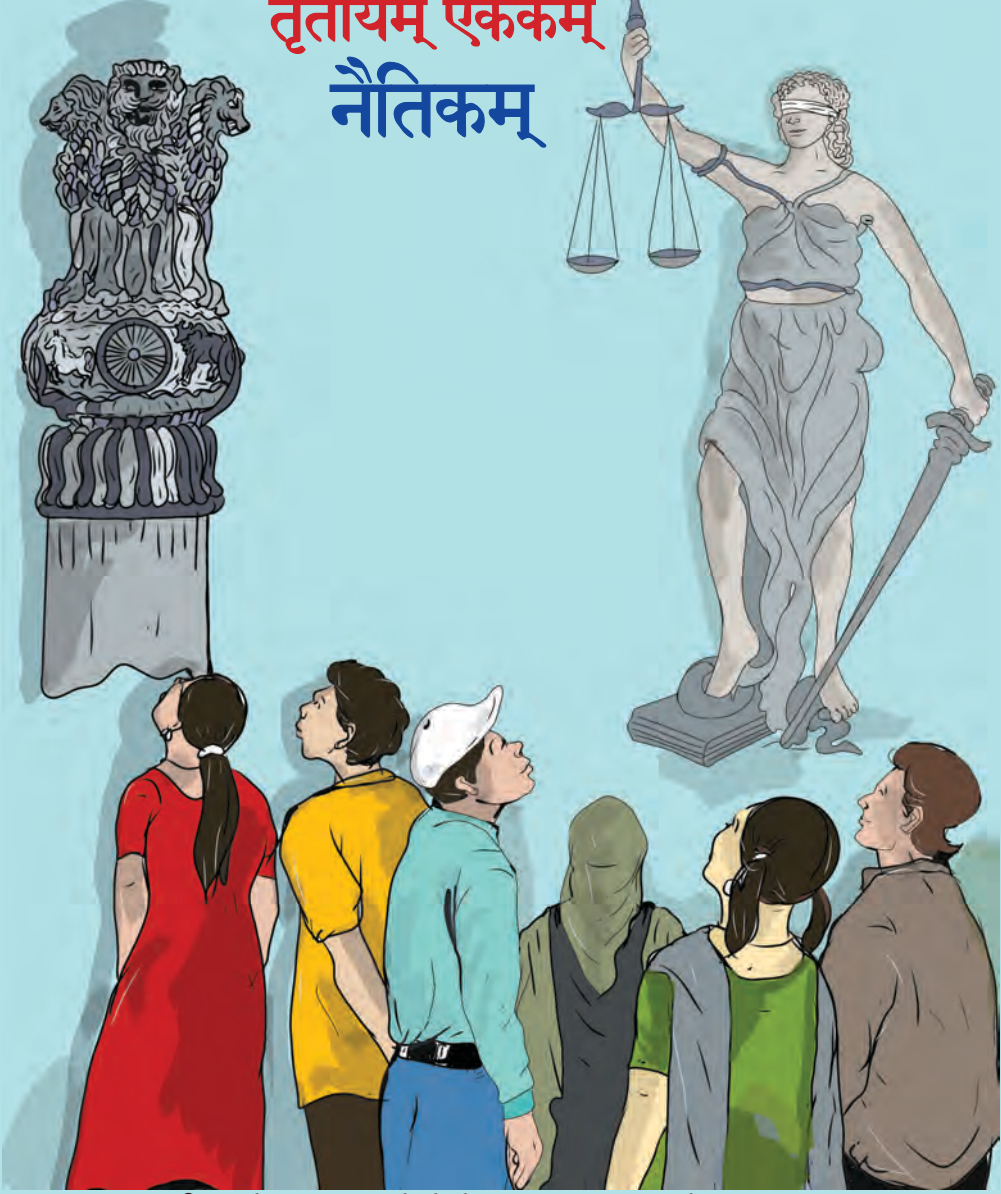
धातु-पद-लकार-पुरुष-वचनानि।

प्रत्यागच्छति	-	प्रति आङ् उपसर्गपूर्वक गम् धातुः - परस्मैपदं - लट् - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।
अकरोत्	-	कृञ् धातुः - परस्मैपदं - लङ् - प्रथमपुरुष - एकवचनम्।
समभवन्	-	सम् उपसर्गपूर्वक भू धातुः - परस्मैपदं - लङ् - प्रथमपुरुष - बहुवचनम् ।
अभवत्	-	भू धातुः - परस्मैपदं - लङ् - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।
आसन्	-	अस् धातुः - परस्मैपदं - लङ् - प्रथमपुरुष - बहुवचनम्।
भवन्ति	-	भू धातुः - परस्मैपदं - लट् - प्रथमपुरुष - बहुवचनम्।
अभवताम्	-	भू धातुः - परस्मैपदं - लङ् - प्रथमपुरुष - द्विवचनम्।

शब्दकोशः ।

पदम्	संस्कृतम्	മലയാളം	English
सागरः	समुद्रः	കടൽ	Sea
इन्द्रधनुः	इन्द्रचापः	മഴവില്ലു	Rainbow
महानौका	महापोतः	കപ്പൽ	Ship
खगोलशास्त्रम्	ज्योतिषशास्त्रम्	ജ്യോതിഷാസ്ത്രം	Astronomy
प्राचीनकालः	पुरातनकालः	പുരാതനകാലം	Ancient Time

तृतीयम् एककम् नैतिकम्

भारतीयसंविधानम् अतिविशिष्टं महत् च भवति । स्वातन्त्र्यं, समत्वं, धर्मनिरपेक्षता इत्यादीनि अस्य संविधानस्य मूल्यवर्धकाः आधारशिलाः भवन्ति।

श्रेष्ठाः पौराः एव राष्ट्रस्य परा सम्पद् भवति । स्वकर्तव्यम् अकर्तव्यञ्च जानन्तः नीतिनिष्ठाः पौराः राष्ट्रस्य यशः सुतरां तन्वन्ति । तृतीये अस्मिन् एकके पौरबोधसूचिका एका कथा, नीतिबोधसूचकः सुभाषितपाठः च वर्तते।

पञ्चमः पाठः
भवन्तु सोदराः सर्वे

चित्रे निरीक्ष्य किम् उचितं, किम् अनुचितमिति वदतु ।

मनुजाः समूहजीविनः इत्यतः तेषां कर्त्तव्यानि, अकर्त्तव्यानि च कर्माणि
सन्ति । पौराणां दायित्वानि विवेचनपूर्वकम् अवगम्य अनुवर्त्तनमेव
पौरबोधः। एतत्सम्बद्धां काञ्चित् कथां पठामः।

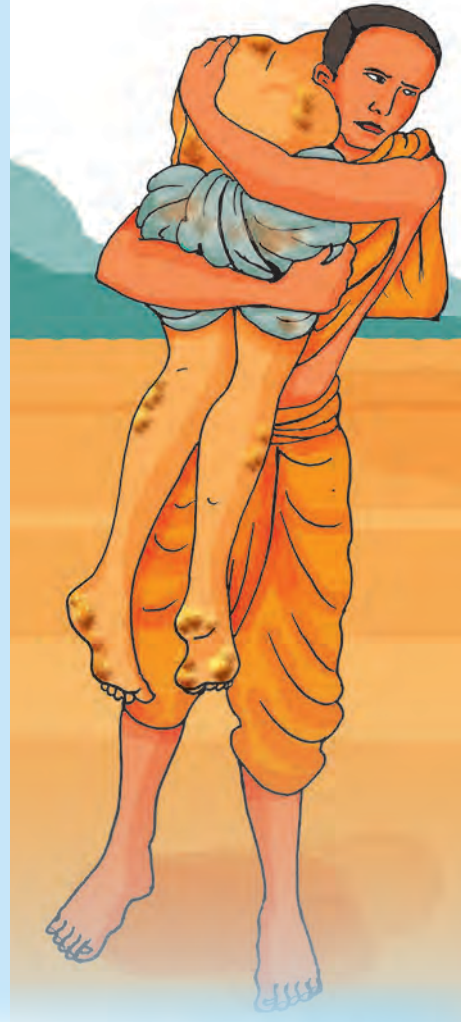

ईश्वरचन्द्रविद्यासागरः महाविद्वान् परमदयालुः च आसीत्। कदाचित्
सः महाविद्यालयं गच्छन्नासीत्। तदा मार्गपार्श्वे पतितं कञ्चन जनम् अपश्यत्।
तस्य पार्श्वे विशीर्णाः सम्मार्जन्यादयः च आसन्। दर्शनमात्रेण ईश्वरचन्द्रः तं
सम्मार्जकः इति अवागच्छत्।

पतितस्य तस्य वस्त्रादिकं मलिनमासीत्।
शरीरात् दुर्गन्धोऽपि निर्गच्छन् आसीत्। विद्यासागरः
तस्य समीपं गत्वा शरीरम् अस्पृशत्। सः ज्वरपीडितः
इति ज्ञातवान् च। अतः ईश्वरचन्द्रः तं स्कन्धम्
आरोप्य वैद्यसमीपम् अनयत्।

ईश्वरचन्द्रस्य एतादृशं व्यवहारं दृष्ट्वा तत्र स्थितः
कश्चित् पुरुषः तमपृच्छत् 'भवान् एतं जानाति किम्'?
'एषः कः'? 'भवतः बन्धुः वा'? तदा ईश्वरचन्द्रः
प्रत्यवदत् 'आम्, एष मम सोदरः एव। आवयोः
वृत्तिरपि समाना एव'।

अहम् अन्येषाम् अन्तरङ्गस्य मालिन्यं दूरीकर्तुं
यते। एषः तु बहिःस्थितम् अवकरं दूरीकरोति च।
आवां समानवृत्तिकौ स्वः। अतः एष 'मम सोदरः'
एव।

पठनप्रवर्त्तनानि ।

चित्रं दृष्ट्वा उचितम् अनुचितं वा इति चर्चा कृत्वा वदतु लिखतु च ।

यथा -

उचितम्

पाठभागं सम्यक् पठित्वा अधो दत्तपदानाम् अर्थं शब्दकोशं निरीक्ष्य लिखतु ।

अवकरः, स्कन्धः, सम्मार्जकः, स्पृष्ट्वा, स्वच्छता

ईश्वरचन्द्रविद्यासागरस्य प्रवृत्तिमधिकृत्य कक्ष्यायां चर्चा करोतु।

विग्रहपदानि ।

ज्वरपीडितः – ज्वरेण पीडितः यः सः ।

महाविद्वान् – महान् च असौ विद्वान् च ।

महाविद्यालयम् – महान् च असौ विद्यालयः च महाविद्यालयः, तम् ।

उदाहरणानुसारं पदच्छेदं लिखतु ।

वदन्नासीत् – वदन् + आसीत् ।

गच्छन्नासीत् – _____ + _____ ।

पुनरपि – पुनः + अपि ।

वृत्तिरपि – _____ + _____ ।

उदाहरणानुसारं पट्टिकातः अव्ययपदानि चित्वा वर्गीकरोतु ।

(आरोप्य, ज्ञात्वा, दृष्ट्वा, आगत्य, उपक्रम्य, भूत्वा, पतित्वा, पठित्वा, परिक्रम्य)

त्त्वान्तम्	ल्यबन्तम्
पठित्वा	आरोप्य

चित्रं दृष्ट्वा पादटिप्पणीं लिखतु ।

(वृक्षच्छेदनं मा कुरु । जलाशयं मा दूषयतु । वयं सर्वे सोदराः ।)

उदाहरणानुसारं 'स्म' उपयुज्य वाक्यपरिवर्तनं करोतु ।

यथा - अध्यापकः विद्यालयम् अगच्छत् । ('गम्' धातुः)
अध्यापकः विद्यालयं गच्छति स्म ।

क) उद्यानं पुष्पपूर्णम् अभवत् । ('भू' धातुः)

.....

ख) कृषकः वृषभम् अनयत् । ('नी' धातुः)

.....

ग) बालकः पाठम् अपठत् । ('पठ्' धातुः)

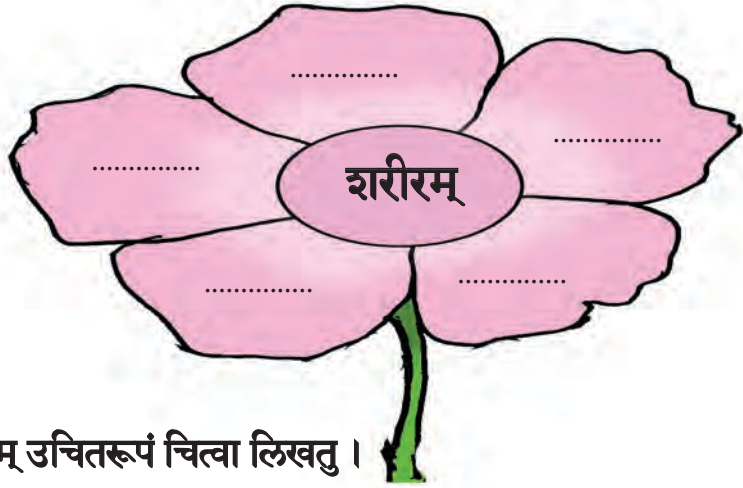
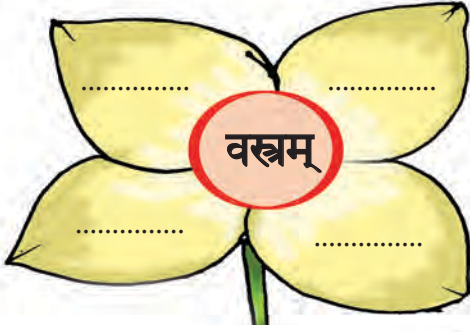
.....

घ) बालिका दन्तधावनम् अकरोत् । ('कृञ्' धातुः)

.....

यथोचितं पदानि स्वीकृत्य पुष्पदले लिखतु ।

आच्छादनम्, वपुः, चेलम्, वसनम्, भिषक्, रोगहारी, गात्रम्, अंशुकम्, कायः, विग्रहः,
चिकित्सकः, संहननम्

उदाहरणानुसारम् उचितरूपं चित्वा लिखतु ।

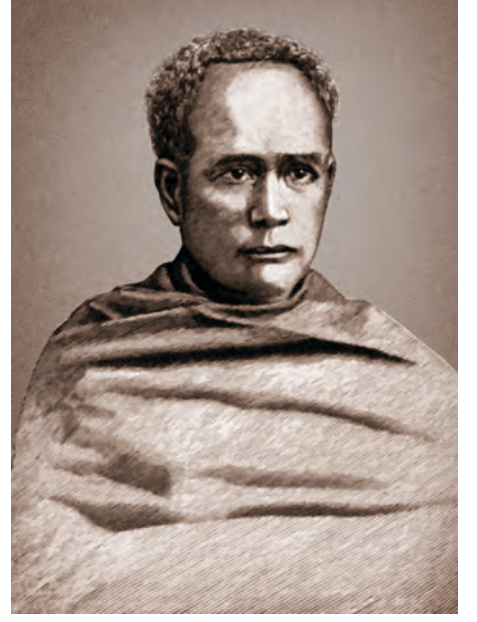
(आसीत्, अनयत्, अपृच्छत्, अकरोत्, अपश्यत्)

लट्	लङ्
अस्ति	आसीत्
करोति	
पश्यति	
नयति	
पृच्छति	

अनुबन्धः

ईश्वरचन्द्रविद्यासागरः

ईश्वरचन्द्रविद्यासागरमहाशयस्य जन्मनाम भवति “ईश्वरचन्द्रबन्दोपाध्यायः”। सः 1820 तमे वर्षे सितम्बर् मासे 26 दिनाङ्के बङ्गला देशे जनिमलभत। सः अध्यापकः, सामूह्यपरिष्कर्ता, ग्रन्थकारः च आसीत्। तस्य प्रसिद्धाः कृतयः बङ्गालर् इतिहासः, विधवापुनर्विवाहः इत्यादयः। सः “आधुनिकबङ्गलाभाषायाः पिता” इति रबीन्द्रनाथठाकूर् महोदयेन पुरस्कृतः। सः 1892 तमे वर्षे जूलै मासे 29 दिनाङ्के दिवङ्गतः।

अन्त-लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि ।

- तस्य – दकारान्तः - पुंलिङ्गः - ‘तद्’ शब्दः - षष्ठी - एकवचनम् ।
एषः – दकारान्तः - पुंलिङ्गः - ‘एतत्’ शब्दः - प्रथमा - एकवचनम् ।
मम – दकारान्तः - (त्रिषु लिङ्गेषु समानः) - ‘अस्मद्’ शब्दः - षष्ठी
एकवचनम् ।

धातु-पद-लकार-पुरुष-वचनानि ।

- अपश्यत् – दृश् धातुः - लङ् - परस्मैपदि - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।
आसन् – अस् धातुः - लङ् - परस्मैपदि - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।
अपृच्छत् – प्रच्छ् धातुः - लङ् - परस्मैपदि - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।
स्पृशति – स्पृश् धातुः - लङ् - परस्मैपदि - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।
जानाति – ज्ञा धातुः - लङ् - परस्मैपदि - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।

धातुरूपाणि ।

कृञ् धातोः परस्मैपदी (तनादि) लट् रूपाणि

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति
मध्यमपुरुषः	करोषि	कुरुथः	कुरुथ
उत्तमपुरुषः	करोमि	कुर्वः	कुर्मः।

अस् धातोः परस्मैपदी (अदादि)लङ् रूपाणि।

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	आसीत्	आस्ताम्	आसन्
मध्यमपुरुषः	आसीः	आस्तम्	आस्त
उत्तमपुरुषः	आसम्	आस्व	आस्म।

शब्दकोशः

पदानि	संस्कृतम्	മലയാളം	English
अवकरः	मालिन्यम्	പാഴ്വസ്തുക്കൾ	Waste
स्कन्धः	अंसः	തോൾ	Shoulder
सम्मार्जकः	स्वच्छकारः	വൃത്തിയാക്കുന്നവൻ	Scavenger
स्पृष्ट्वा	स्पर्शनं कृत्वा	സ്പർശിച്ചിട്ട്	Having Touched
स्वच्छता	शुद्धिः	വൃത്തി	Cleanliness

षष्ठः पाठः सुभाषितानि

सुष्ठु (शोभनं) भाषितं सुभाषितम् । सुभाषितपठने भवन्तः उत्सुकाः खलु ?
अस्मिन् पाठभागे नीतिबोधमधिकृत्य कानिचन सुभाषितानि पठामः ।

चित्रे निरीक्ष्य के के भेदाः सन्ति इति वदतु ।

अप्रियोऽपि हि पथ्यः स्या-
दिति वृद्धानुशासनम् ।
वृद्धानुशासने तिष्ठन्
प्रियतामुपगच्छति ॥

(नीतिसारः)

पदच्छेदः

अप्रियोऽपि	-	अप्रियः + अपि ।
स्यादिति	-	स्यात् + इति ।
प्रियतामुपगच्छति	-	प्रियताम् + उपगच्छति ।

अन्वयः

वृद्धानुशासनम् अप्रियः अपि पथ्यः स्यात् इति । वृद्धानुशासने तिष्ठन्
प्रियताम् उपगच्छति हि ।

आशयः

वृद्धजनानाम् उपदेशः प्रथमम् अरोचकं स्यात् । किन्तु सः उपदेशः
हिताय भविष्यति इत्यतः तेषाम् उपदेशम् अनुसरन् जनः प्रियत्वं निश्चयेन
प्राप्नोति ।

सत्यस्य वचनं श्रेयः
सत्यादपि हितं वदेत् ।
यद्भूतहितमत्यन्तम्
एतत् सत्यं मतं मम ॥

(महाभारतम् - शान्तिपर्वम्)

पदच्छेदः

सत्यादपि	-	सत्यात् + अपि ।
भूतहितमत्यन्तम्	-	भूतहितम् + अत्यन्तम् ।

अन्वयः

सत्यस्य वचनं श्रेयः (भवति) । सत्यात् अपि हितं वदेत् । यद् अत्यन्तं भूतहितम् एतत् सत्यं (तत्) मम मतम् ।

आशयः

सत्यभाषणं श्रेयस्करं भवति । तस्मादपि वरं भवति हितकथनम् । यत् सर्वभूतानाम् अत्यन्तं हितं भवति तत् सत्यमिति मम अभिप्रायः ।

षडेव तु गुणाः पुंसां
न हातव्याः कदाचन ।
सत्यं दानमनालस्य-
मनसूया क्षमा धृतिः ॥

(विदुरनीतिः)

पदच्छेदः

दानमनालस्यमनसूया - दानम् + अनालस्यम् + अनसूया ।
षडेव - षट् + एव ।

अन्वयः

सत्यं दानम् अनालस्यम् अनसूया क्षमा धृतिः इति षड् पुंसां गुणाः एव ।
(ते) तु कदाचन न हातव्याः ।

आशयः

मनुष्याणां षट् गुणाः सन्ति । ते तु सत्यम्, दानम्, उत्साहः,
असूयाराहित्यम्, क्षमाशीलम्, धैर्यम् च । ते कदापि न त्याज्याः ।

पठनप्रवर्तनानि ।

सुभाषितानि सतालमालपतु ।

सुभाषितानि सम्यक् पठित्वा अन्वयं लिखतु ।

पाठभागस्य आशयं स्ववाक्यैः लिखतु ।

अधोदत्तान् विषयान् उपयुज्य सुभाषितानां सम्पुटनिर्माणं करोतु ।

सत्यम्, दानम्, क्षमा, धैर्यम् ।

अधो निर्दिष्टानां पदानाम् अर्थान् शब्दकोशस्य साहाय्येन लिखतु ।

अप्रियः, पथ्यः, वचनम्, हितम्, धृतिः, हातव्याः

समानाशययुक्तां सुभाषितपङ्क्तिं चित्वा लिखतु ।

वृद्धजनानाम् अनुशासनम् अनुसरन् प्रियत्वं निश्चयेन प्राप्नोति ।

यथोचितं योजयतु ।

क	ख
अप्रियः + अपि	षडेव
सत्यात् + अपि	अप्रियोऽपि
षट् + एव	सत्यादपि

अनुबन्धः ।

धातु-पद-लकार-पुरुष-वचनानि ।

उपगच्छति – उप उपसर्गपूर्वक गम् धातुः- लट् - परस्मैपदं - प्रथमपुरुष - एकवचनम् ।

अन्त-लिङ्ग-विभक्ति-वचनानि ।

- एतत् - दकारान्तः - नपुंसकलिङ्गः - एतद् शब्दः - प्रथमा - एकवचनम्।
 मम - दकारान्तः - (त्रिषु लिङ्गेषु समानः) अस्मद् शब्दः - षष्ठी -
 एकवचनम्।

अमरकोशः।

- वचनम् - बाह्वी तु भारती भाषा गीर्वाङ्वाणी सरस्वती
 व्याहार उक्तिर्लपितं भाषितं वचनं वचः।
 क्षमा - क्षिति क्षान्त्यो क्षमा युक्ते क्षमं शक्ते हिते त्रिषु।

शब्दकोशः

पदम्	संस्कृतम्	മലയാളം	English
अप्रियः	न प्रियः	പ്രിയമല്ലാത്തത്	Not fond of
पथ्यः	पालनीयः	പാലിക്കപ്പെടേണ്ടത്	To be followed
अनुशासनम्	उपदेशः	ഉപദേശം	Advice
वचनं	वाक्	വാക്ക്	Word
श्रेयः	शुभं	ശുഭം	Auspicious
हितं	प्रियम्	പ്രിയപ്പെട്ടത്	Fond of
अनालस्यम्	उत्साहः	ഉത്സാഹം	Enthusiasm
धृतिः	धैर्यम्	ധൈര്യം	Bravery
पुंसाम्	मानवानाम्	മനുഷ്യരുടെ	Of the people
हातव्याः	त्याज्याः	ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടുന്നത	To be avoided
अनसूया	असूयाराहित्यम्	അസൂയയില്ലായ്മ	Absence of jealousy

अक्षरमाला

स्वराक्षराणि

अ	आ	इ	ई	उ
ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ए
ऐ	ओ	औ	अं	अः

व्यञ्जनाक्षराणि

क	ख	ग	घ	ङ
च	छ	ज	झ	ञ
ट	ठ	ड	ढ	ण
त	थ	द	ध	न
प	फ	ब	भ	म
य	र	ल	व	
श	ष	स	ह	

ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടന

ഭാഗം IV ക

മൗലികകർത്തവ്യങ്ങൾ

51 ക. മൗലികകർത്തവ്യങ്ങൾ - താഴെപ്പറയുന്നവ ഭാരതത്തിലെ ഓരോ പൗരന്റെയും കർത്തവ്യം ആയിരിക്കുന്നതാണ് :

- (ക) ഭരണഘടനയെ അനുസരിക്കുകയും അതിന്റെ ആദർശങ്ങളെയും സ്ഥാപനങ്ങളെയും ദേശീയപതാകയെയും ദേശീയഗാനത്തെയും ആദരിക്കുകയും ചെയ്യുക;
- (ഖ) സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള നമ്മുടെ ദേശീയസമരത്തിന് പ്രചോദനം നൽകിയ മഹനീയാദർശങ്ങളെ പരിപോഷിപ്പിക്കുകയും പിൻതുടരുകയും ചെയ്യുക;
- (ഗ) ഭാരതത്തിന്റെ പരമാധികാരവും ഐക്യവും അഖണ്ഡതയും നിലനിർത്തുകയും സംരക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുക;
- (ഘ) രാജ്യത്തെ കാത്തുസൂക്ഷിക്കുകയും ദേശീയസേവനം അനുഷ്ഠിക്കുവാൻ ആവശ്യപ്പെടുമ്പോൾ അനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്യുക;
- (ങ) മതപരവും ഭാഷാപരവും പ്രാദേശികവും വിഭാഗീയവുമായ വൈവിധ്യങ്ങൾക്കതിരമായി ഭാരതത്തിലെ എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കുമിടയിൽ, സൗഹാർദ്ദവും പൊതുവായ സാഹോദര്യമനോഭാവവും പുലർത്തുക, സ്ത്രീകളുടെ അന്തസ്സിന് കുറവു വരുത്തുന്ന ആചാരങ്ങൾ പരിത്യജിക്കുക;
- (ച) നമ്മുടെ സമ്മിശ്രസംസ്കാരത്തിന്റെ സമ്പന്നമായ പാരമ്പര്യത്തെ വിലമതിക്കുകയും നിലനിറുത്തുകയും ചെയ്യുക;
- (ഛ) വനങ്ങളും തടാകങ്ങളും നദികളും വന്യജീവികളും ഉൾപ്പെടുന്ന പ്രകൃത്യം ഉള്ള പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷിക്കുകയും അഭിവൃദ്ധിപ്പെടുത്തുകയും, ജീവികളോട് കാരുണ്യം കാണിക്കുകയും ചെയ്യുക;
- (ജ) ശാസ്ത്രീയമായ കാഴ്ചപ്പാടും മാനവികതയും, അന്വേഷണത്തിനും പരിഷ്കരണത്തിനും ഉള്ള മനോഭാവവും വികസിപ്പിക്കുക;
- (ഝ) പൊതുസ്വത്ത് പരിരക്ഷിക്കുകയും ശപഥം ചെയ്ത് അക്രമം ഉപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുക;
- (ഞ) രാഷ്ട്രം യുദ്ധത്തിന്റെയും ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയുടെയും ഉന്നതതലങ്ങളിലേക്ക് നിരന്തരം ഉയരത്തക്കവണ്ണം വ്യക്തിപരവും കൂട്ടായതുമായ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ എല്ലാ മണ്ഡലങ്ങളിലും ഉൽക്കൃഷ്ടതയ്ക്കുവേണ്ടി അധ്വാനിക്കുക;
- (ട) ആറനും പതിനാലനും ഇടയ്ക്ക് പ്രായമുള്ള തന്റെ കുട്ടിക്കോ തന്റെ സംരക്ഷണയിലുള്ള കുട്ടികൾക്കോ, അതതു സംഗതി പോലെ, മാതാപിതാക്കളോ രക്ഷാകർത്താവോ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനുള്ള അവസരങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുക.

കുട്ടികളുടെ അവകാശങ്ങൾ

പ്രിയമുള്ള കുട്ടികളേ,

നിങ്ങൾക്കുള്ള അവകാശങ്ങളെന്തെല്ലാമെന്ന് അറിയേണ്ടതില്ലേ? അവകാശങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള അറിവ് നിങ്ങളുടെ പങ്കാളിത്തം, സംരക്ഷണം, സാമൂഹികനീതി എന്നിവ ഉറപ്പാക്കാൻ പ്രേരണയും പ്രചോദനവും നൽകും. നിങ്ങളുടെ അവകാശങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കാൻ ഇപ്പോൾ ഒരു കമ്മീഷൻ പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. കേരള സംസ്ഥാന ബാലാവകാശസംരക്ഷണ കമ്മീഷൻ എന്നാണ് അതിന്റെ പേര്. എന്തെല്ലാമാണ് നിങ്ങൾക്കുള്ള അവകാശങ്ങൾ എന്നു നോക്കാം.

• സംസാരത്തിനും ആശയപ്രകടനത്തിനുമുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം • ജീവന്റെയും വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെയും സംരക്ഷണം • അതിജീവനത്തിനും പൂർണ്ണവികാസത്തിനുമുള്ള അവകാശം • ജാതി-മത-വർഗ്ഗ-വർണ്ണ ചിന്തകൾക്കതീതമായി ബഹുമാനിക്കപ്പെടാനും അംഗീകരിക്കപ്പെടാനുമുള്ള അവകാശം • മാനസികവും ശാരീരികവും ലൈംഗികവുമായ പീഡനങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള സംരക്ഷണത്തിനും പരിചരണത്തിനുമുള്ള അവകാശം • പങ്കാളിത്തത്തിനുള്ള അവകാശം • ബാലവേലയിൽനിന്നും ആപൽക്കരമായ ജോലികളിൽനിന്നുമുള്ള മോചനം • ശൈശവവിവാഹത്തിൽനിന്നുള്ള സംരക്ഷണം • സ്വന്തം സംസ്കാരം അറിയുന്നതിനും അതനുസരിച്ച് ജീവിക്കുന്നതിനുമുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം	• അവഗണനകളിൽനിന്നുള്ള സംരക്ഷണം • സൗജന്യവും നിർബന്ധിതവുമായ വിദ്യാഭ്യാസ അവകാശം • കളിക്കാനും പഠിക്കാനുമുള്ള അവകാശം • സ്നേഹവും സുരക്ഷയും നൽകുന്ന കുടുംബവും സമൂഹവും ലഭ്യമാകാനുള്ള അവകാശം

നിങ്ങളുടെ ചില ഉത്തരവാദിത്വങ്ങൾ

- സ്കൂൾ, പൊതുസംവിധാനങ്ങൾ എന്നിവ നശിപ്പിക്കാതെ സംരക്ഷിക്കുക.
- സ്കൂളിലും പഠനപ്രവർത്തനങ്ങളിലും കൃത്യനിഷ്ഠ പാലിക്കുക.
- സ്കൂൾ അധികാരികളെയും അധ്യാപകരെയും മാതാപിതാക്കളെയും സഹപാഠികളെയും ബഹുമാനിക്കുകയും അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- ജാതി-മത-വർഗ്ഗ-വർണ്ണ ചിന്തകൾക്കതീതമായി മറ്റുള്ളവരെ ബഹുമാനിക്കാനും അംഗീകരിക്കാനും സന്നദ്ധരാവുക.

ബന്ധപ്പെടേണ്ട വിലാസം:

കേരള സംസ്ഥാന ബാലാവകാശസംരക്ഷണ കമ്മീഷൻ

ശ്രീ ഗണേഷ്, റ്റി.സി. 14/2036, വാൻറോസ് ജംങ്ഷൻ,

കേരള യൂണിവേഴ്സിറ്റി പി.ഒ, തിരുവനന്തപുരം - 34

ഫോൺ 0471 - 2326603

ഇ- മെയിൽ childrights.cpcr@kerala.gov.in, rte.cpcr@kerala.gov.in

വെബ്സൈറ്റ് : www.kescpcr.kerala.gov.in

ചൈൽഡ് ഹെൽപ്പ് ലൈൻ - 1098, ക്രൈം സ്റ്റോപ്പർ - 1090, നിർഭയ - 1800 425 1400

കേരള പൊലീസ് ഹെൽപ്പ് ലൈൻ - 0471 - 3243000/44000/45000

online **R.T.E Monitoring** : www.nireekshana.org.in